

28. 4. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K postihu výlučných majetkových práv manžela povinného v dříve zahájených exekucích

V roce 2013 nabyla účinnosti tzv. velká exekuční novela, která přinesla mimo jiné možnost postihnout při vymáhání dluhu patřícího do společného jmění manželů též výlučná majetková práva manžela povinného a další změny. Obdobně jako v případech jiných novel procesních předpisů se ovšem nová pravidla uplatnila pouze v exekucích zahájených po její účinnosti. Věřitelům vymáhajícím své pohledávky v dříve zahájených exekucích svitla naděje na aplikaci těchto pro ně výhodných změn po novelizaci exekučního řádu provedené v souvislosti rekonstrukcí soukromého práva. Podle ní se totiž právní úprava účinná od roku 2013 aplikuje též na exekuční příkazy vydané po její účinnosti, i když tyto exekuční příkazy byly vydány v rámci exekuce zahájené za předchozí právní úpravy. Tato naděje však pohasla po nedávném nálezů pléna Ústavního soudu, který posléze zmíněné ustanovení zrušil.

Skutkový stav

Ústavní soud rozhodoval o zrušení předmětného ustanovení na návrh Okresního soudu v Karviné ve smyslu článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky, takže skutkové okolnosti nebyly pro jeho rozhodnutí klíčové. Postačí proto uvést, že Okresní soud v Karviné návrh podal při rozhodování o zastavení exekuce v rozsahu exekučního příkazu vydaného 25. září 2013, jímž bylo rozhodnuto o provedení exekuce příkázáním všech pohledávek (i v budoucnu splatných) manželky povinného vůči penzijnímu fondu z titulu penzijního připojištění. Samotná exekuce byla nařízena již dne 24. listopadu 2006 a šlo v ní o vymožení částky 6.196,- Kč s příslušenstvím a náhrady nákladů.

Právní úprava

Podle § 262a odst. 2 občanského soudního řádu lze nařídít výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, **příkázáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného tehdy, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů.**

Toto ustanovení se v souladu s § 52 odst. 1 exekučního řádu použije i v exekučním řízení. Do občanského soudního řádu se (jako tehdejší § 262a odst. 3) dostalo s účinností od 1. ledna 2013 jeho novelizací zákonem č. [396/2012](#) Sb. označovaným též jako velká exekuční novela. V článku IV. tohoto

zákonu byla obsažena přechodná ustanovení ke změně exekučního řádu, tedy ustanovení upravující vztah nové právní úpravy k úpravě dosavadní a k právním vztahům podle dosavadní právní úpravy vzniklých. Podle bodu 1 těchto přechodných ustanovení se **řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti novely dokončí podle dosavadních právních předpisů**. Výjimkou jsou pouze výslovně vyjmenovaná ustanovení, která se v novelizovaném znění aplikují i v dříve zahájených řízeních.

Ustanovení hovoří o „řízení“ a má tedy zřejmě namysli exekuci jako celek, nikoli jednotlivé exekuční příkazy. Ani po účinnosti novely tedy nebylo možné (za splnění výše zmíněných podmínek § 262a odst. 2 občanského soudního řádu) vydat v dříve zahájených exekucích nový exekuční příkaz postihující výlučná majetková práva manžela povinného.

Exekuční řád později novelizoval též zákon č. [303/2013](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, a to s účinností od 1. ledna 2014. Rovněž tato novela obsahovala v článku LII. přechodná ustanovení. Podle jejich bodu 2 se **exekuční příkaz vydaný po dni nabytí účinnosti zákona č. [396/2012](#) Sb. v řízeních zahájených před účinností tohoto zákona řídí exekučním řádem ve znění novelizovaném tímto zákonem**. To například znamená, že i v exekuci zahájené v roce 2006 lze po 1. lednu 2014 vydat (za splnění výše zmíněných podmínek § 262a odst. 2 občanského soudního řádu) nový exekuční příkaz postihující výlučná majetková práva manžela povinného.

Posouzení a rozhodnutí věci Ústavním soudem

Ústavní soud nejdříve posuzoval ústavní konformitu legislativního procesu, jelikož Okresní soud v Karviné argumentoval, že předmětné přechodné ustanovení je „přílepkiem“ přijatým ústavně neakceptovatelným způsobem.

Původní vládní návrh zákona č. [303/2013](#) Sb. toto ustanovení neobsahoval, dostalo se do něj až jako pozměňovací návrh při projednávání návrhu zákona v Poslanecké sněmovně. Ústavní soud ovšem upozornil, že již původní vládní návrh (nějakou) změnu exekučního řádu (včetně příslušného přechodného ustanovení) obsahoval, byť jejím důvodem bylo novelizovat exekuční řád s ohledem na rekodifikaci soukromého práva, s níž posuzované přechodné ustanovení nijak nesouvisí. **Věcná vazba pozměňovacího návrhu a vládního návrhu zákona tak byla dána a pozměňovací návrh není nepřipustným přílepkiem.**

Následně Ústavní soud posuzoval, zda přechodné ustanovení neodporuje zákazu pravé retroaktivity, a v tomto testu již toto ustanovení neobstálo. O pravou retroaktivitu jde v případě, kdy se má novým právním předpisem řídit vznik právního vztahu a práv a povinností z něj i v případě, že tento právní vztah, resp. práva a povinnosti z něj vznikl před účinností nového právního předpisu. Ústavní soud se proto pochopitelně zaměřil na skutečnost, že **přechodné ustanovení umožňuje aplikovat v exekučních řízeních zahájených do 31. prosince 2012 právní úpravu exekučního příkazu (rozsahu jím postižitelného majetku) účinnou až od 1. ledna 2013**. Exekuční řízení přitom posuzoval jako jeden celek zahrnující všechny v něm vydané exekuční příkazy, tj. neposuzoval jednotlivé exekuční příkazy samostatně, aniž by se touto otázkou výslovně zabýval. Při samostatném posuzování exekučních příkazů (kdyby se nemusely řídit zněním exekučního řádu účinným v době zahájení exekuce, ale zněním účinným v době jejich vydání) vydaných po účinnosti zákona č. [396/2012](#) Sb. by jeho aplikace na ně přitom nebyla retroaktivní.

Svou roli sehrály i okolnosti věci, z níž návrh Okresního soudu v Karviné vzešel, případně dalších obdobných věcí. V ní byl exekuční příkaz postihující výlučná majetková práva manželky povinného vydán před účinností zákona č. [303/2013](#) Sb., tj. v době, kdy to (při posuzování exekuce jako celku) neumožňovala přechodná ustanovení zákona č. [396/2012](#) Sb. **Nabytím účinnosti zákona č. [303/2013](#) Sb., resp. jeho posuzovaného přechodného ustanovení, byl tento příkaz „zpětně**

legalizován". Předmětné přechodné ustanovení tedy nejen měnilo pravidla dříve zahájené exekuce v jejím průběhu, ale zpětně odstraňovalo rozpor v ní vydaného exekučního příkazu postihujícího výlučná majetková práva manželky povinného se zákonem.

Tyto skutečnosti vedly Ústavní soud k jednoznačnému závěru, že **přechodné ustanovení článku LII. bod 2 zákona č. 303/2013 Sb. nepřipustnou přímou retroaktivitu představuje**.

Následně Ústavní soud posuzoval, zda pravá retroaktivita tohoto ustanovení umožňující postihnout v exekuci (dle předchozí právní úpravy nepostižitelná) majetková práva manžela povinného nezakládá též protiústavní zásah do práva manžela povinného na ochranu majetku zaručeného článkem 11 Listiny základních práv a svobod, resp. práva na pokojné užívání majetku podle článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Při absenci (předchozí) úpravy ohledně postižitelnosti či nepostižitelnosti výlučného majetku manžela povinného v exekuci poukázal Ústavní soud na judikaturu Nejvyššího soudu ČR z období před nařízením exekuce v projednávané věci (24. listopadu 2006) vylučující provedení exekuce srážkami ze mzdy manžela povinného, resp. příkázáním pohledávky z bankovního účtu, jehož je manžel povinného jediným majitelem.

Na jejím základě dospěl k závěru, že v projednávané věci mohla manželka povinného v okamžiku zahájení exekuce důvodně očekávat, že její pohledávka vůči penzijnímu fondu nemůže být předmětem exekuce formou příkázání pohledávky. Jak již bylo řečeno, otázkou, zda je třeba posuzovat tuto otázku k okamžiku nařízení exekuce (jako celku), nebo vydání jednotlivých exekučních příkazů, se Ústavní soud nezabýval.

Toto očekávání manželky povinného by ve svém důsledku mohlo dle Ústavního soudu vést k popření zákonné výluky výhradního majetku manžela se společného jmění manželů a rozpor s ochranou vlastnického práva dle Listiny základních práv a svobod, resp. Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod založit.

Z výše uvedených důvodů plénum Ústavního soudu přechodné ustanovení článku LII. bod 2 zákona č. 303/2013 Sb. svým nálezením ve věci spis. zn. Pl. ÚS 1/14 ze dne 31. března 2015 zrušilo.

Závěr

Jak ostatně ukazuje i průběh exekuce, z níž návrh na zrušení předmětného přechodného ustanovení vzešel a v níž nebyla ani po několika letech vymožena nízká částka, postavení oprávněných v exekuci není ideální. Rozšíření majetku postižitelného v exekuci prováděné pro vymožení dluhu spadajícího do společného jmění manželů též na výlučná majetková práva manžela povinného lze tedy jistě přivítat a to i u dříve zahájených exekucí. Na druhou stranu však je třeba souhlasit s Ústavním soudem, že přechodné ustanovení, které tuto možnost přineslo, je (bylo) retroaktivní a i s ohledem na předchozí rozhodovací praxi tohoto soudu a požadavek její předvídatelnosti se zrušením tohoto ustanovení souhlasit.

Možnou cestu k aplikaci nové právní úpravy umožňující postižení majetkových práv manžela povinného ve starších exekucích by mohlo představovat jejich zastavení a opětovné zahájení. Je ovšem otázkou, jak by se exekuční soudy v takovém případě postavily k přiznání náhrady nákladů oprávněného. Paušální názor Okresního soudu v Karviné, že v nově zahájené exekuci by oprávněnému náhrada nákladů pro neúčelnost jejich vynaložení nepříslušela, sice podle mého názoru přijmout nelze, ale v řadě případů by s ohledem na jejich konkrétní okolnosti tyto náklady skutečně účelné být nemusely a jejich náhrada by oprávněnému nenáležela.

Mgr. Jan Pořízek,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)